

DIPLOMATSKO-KONZULARNI ODNOSI IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE AUSTRIJE

UDK: 341.7/.8(497.6)(436)

DOI 10.51558/2712-1178.2025.11.1.179

Pregledni naučni rad

Dr. sc. Ahmed Omerović

Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona

e-mail: ahmed.omerovic@yahoo.com

SAŽETAK

Za prvog austrijskog konzula u Bosanskom ejaletu 1807. godine imenovan je Paul von Mitesser (Paul fon Miteser). U drugoj polovini 19. stoljeća u Bosni i Hercegovini je uspostavljeno više konzularnih ureda. Travnički konzularni ured dobio je odobrenje 9. oktobra 1849. godine za početak rada, s tim da je ovaj konzularni ured 1850. godine premješten u Sarajevo, a potom su otvoreni konzularni uredi u Livnu i Tuzli 1851. godine (1865. preseljen u Brčko), u Banja Luci 1852. godine (1863. ured je preseljen u Bihać, ali je ponovo vraćen u Banja Luku 1865.) i u Trebinju 1858. godine. Vice-konzulat u Mostaru je 1869. godine postao Konzulat, uredi u Banja Luci, Tuzli, odnosno Brčkom, Livnu i Trebinju su 1871. unaprijeđeni u Vice-konzulate, s tim da je Ured u Banja Luci 1878. godine unaprijeđen u Konzulat.

Vlada Republike Austrije priznala je nezavisnost Bosne i Hercegovine 7. aprila 1992. godine. Prvi ambasador Republike Austrije Franz Bogen predao je akreditivna pisma Predsjedniku Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine u Sarajevu 6. aprila 1994. godine. U hronološkom pregledu akreditiranih ambasadora u Beču navodi se da su 16. februara 1994. godine akreditivna pisma uručena za bosanskohercegovačkog ambasadora u Beču Hadžu Efendića.

Ključne riječi: diplomatsko pravo, konzularno pravo, diplomatski odnosi, konzularni odnosi, Republika Austrija, Bosna i Hercegovina

1. UVOD

Fokus ovog rada je pregled diplomatsko-konzularnih odnosa između Bosne i Hercegovine i Republike Austrije u kontekstu odredbi diplomatskog i konzularnog prava, odnosno praksi u diplomatskim i konzularnim odnosima.

U prvom dijelu ćemo prikazati šta su to osnovne odredbe diplomatskog prava, a potom šta su diplomatski odnosi i kako se uspostavljaju između suverenih država kao međunarodnopravnih subjekata. Također ćemo navesti funkcije, ali i klase diplomatskih misija.

U drugom dijelu ćemo navesti šta su to osnovne odredbe konzularnog prava, odnosno šta su konzularni odnosi, te kako se razlikuju od diplomatskih odnosa. U ovom dijelu ćemo navesti koji su to konzularni dužnosnici i koji razredi šefova konzularnih ureda postoje. Također ćemo spomenuti šta su konzuli po zvanju, a šta počasni konzuli. U trećem poglavlju ćemo utvrditi koji su unutrašnji, a koji vanjski organi države zaduženi za održavanje međunarodnih odnosa.

Četvrto poglavlje sadržavat će historijski pregled diplomatsko-konzularnih odnosa između Bosne i Hercegovine i Republike Austrije. Ovdje ćemo navesti kada su imenovani prvi konzuli Austrije u Bosni i Hercegovini. Potom kako se konzularna mreža austrijskih konzulata u Bosni i Hercegovini širila polovinom 19. stoljeća.

Na kraju ćemo utvrditi kada je Republika Austrija priznala nezavisnost Bosne i Hercegovine, potom kada su uspostavljene diplomatske misije, to jest, prikazati ćemo kada su ove dvije države prvi put međusobno akreditovalе ambasadore.

2. DIPLOMATSKO PRAVO I DIPLOMATSKI ODNOSI

Diplomatsko pravo je skup odredbi međunarodnog prava koje se odnose na prava i dužnosti država kao subjekata međunarodnog prava u vezi sa diplomatskim odnosima, dužnostima, privilegijama i imunitetima diplomatskih misija, odnosno predstavništava i diplomatskog osoblja. Do stupanja na snagu Bečke konvencije o diplomatskim (1961.) i konzularnim odnosima (1963.), diplomatsko pravo bilo je dio *međunarodnog općeg običajnog prava*.¹

1 Lapenda, S. (2007), *Diplomacija: načela i funkcije*, Redak, Split, 17

Osnovna definicija diplomatije opisuje kao umjetnost ili praksu vođenja međunarodnih poslova, kao što je pregovaranje o savezima, ugovorima i sporazumima. Također, to je vještina komuniciranja s drugim ljudima.² Diplomatski odnosi su službeni odnosi između država, a što podrazumijeva međusobno uspostavljanje diplomatskih misija (predstavništava), odnosno međusobno akreditovanje šefova diplomatskih misija. Treba razlikovati priznanje države, odnosno uspostavu diplomatskih odnosa od uspostave diplomatskih misija. Da bi se uspostavili diplomatski odnosi, odnosne države se prethodno moraju priznati. Priznanje je politički čin s pravnim posljedicama.³ U članu 2. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima stoji:

Uspostavljanje diplomatskih odnosa između država i slanje stalnih diplomatskih predstavnika vrši se na osnovu obostrane saglasnosti.⁴

U skladu sa navedenim, jedino suverene i međunarodno priznate države imaju aktivno i pasivno pravo poslanstva, odnosno pravo da otvaraju svoju diplomatsku misiju u inostranstvu i da imenuju svog šefa diplomatske misije i obrnuto, imaju pravo prijema diplomatske misije i šefa misije.⁵

Predstavljanje države u drugoj državi kod koje se akredituje jedna je od temeljnih funkcija diplomatske misije i njenog šefa (ambasadora, *chargé d'affaires*)⁶ koji je ovlašten istupati u ime svoje države. Diplomatski

2 Hajdarević, M. (2007.), *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa: englesko-francusko-bosanski*, Connectum, Sarajevo, 168-169

3 Lapenda, S., *Diplomacija: načela i funkcije*, 19-20

4 Vienna Convention on Diplomatic Relations, The American Journal of International Law, Vol. 55, No. 4/1961, 1065
The establishment of diplomatic relations between states, and of permanent diplomatic missions, takes place by mutual consent.

5 Lapenda, S., *Diplomacija: načela i funkcije*, 20

6 Otpravnik poslova na francuskom *chargé d'affaires*, koristi se u dva značenja. *Chargé d'affaire titulaire (en titre ou sur pied)* je titularni (stalni) otpravnik poslova. Otpravnici poslova ili ministri otpravnici poslova jesu šefovi stalnih misija akreditirani u zemljama u kojima, iz nekih razloga, nije moguće ili poželjno slati predstavnike višeg ranga (ambasadora). Otpravnici poslova se razlikuju od ambasadora po tome što njihove akreditive šalje ministar vanjskih poslova države koja ih akreditira ministru vanjskih poslova države prijema. *Chargé d'affaires ad*

predstavnik predstavlja svoju državu i u drugim prilikama kao što su službeni prijemi, proslave, konferencije i slični događaji. Funkcije diplomatskih misija eksplicitno su navedene u Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.⁷ U članu 3. Konvencije navedeno je da se funkcije diplomatskih misija sastoje u:

- (a) predstavljanju države koja akredituje kod države kod koje se akredituje;
- (b) zaštiti u državi kod koje se akredituje interesa države koja akredituje i njenih državljana, u granicama koje dozvoljava međunarodno pravo;
- (c) pregovaranju s vladom države kod koje se akredituje;
- (d) obavještanju, svim dozvoljenim sredstvima, o uslovima i razvoju događaja u državi kod koje se akredituje i podnošenju izveštaja o tome vladi države koja akredituje;
- (e) unapređivanju prijateljskih odnosa i razvijanju ekonomskih, kulturnih i naučnih odnosa između države koja akredituje i države kod koje se akredituje.⁸

interim (a.i.) je otpravnik poslova ad interim. Za razliku od stalnog otpravnika poslova, otpravnik poslova ad interim zamjenjuje šefa misije samo u njegovom odsustvu. Ukoliko je šef misije spriječen obavljati svoju funkciju ili šef misije još nije postavljen, otpravnik poslova ad interim djeluje privremeno u svojstvu šefa misije. Otpravnika poslova ad interim, prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima, određuje šef misije ili ministarstvo vanjskih poslova zemlje koja ga šalje. Prema: Hajdarević M., *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa*, 83

7 Lapenda, S., *Diplomacija: načela i funkcije*, 25

8 Vienna Convention on Diplomatic Relations, AJIL, Vol. 55, No. 4/1961, 1065

- (a) representing the sending state in the receiving state;
- (b) protecting in the receiving state the interests of the sending state and of its nationals, within the limits permitted by international law;
- (c) negotiating with the government of the receiving state;
- (d) ascertaining by all lawful means conditions and developments in the receiving state, and reporting thereon to the government of the sending state;
- (e) promoting friendly relations between the sending state and the receiving state, and developing their economic, cultural and scientific relations.

Bečka konvencija o diplomatskim odnosima reguliše tri klase, to jest razreda šefova diplomatskih misija, odnosno predstavništava.⁹ U članu 14. Konvencije se navodi:

1. Šefovi diplomatskih misija dijele se u tri klase, i to:

(a) ambasadori ili nunciji akreditovani kod šefova država i drugi šefovi misija jednakog ranga;

(b) poslanici, ministri ili internunciji akreditovani kod šefova država;

(c) otpravnici poslova akreditovani kod ministara vanjskih poslova.¹⁰

Šefovi diplomatskih misija stranih država i međunarodnih organizacija akreditiranih u istom mjestu, glavnom gradu neke države, čine *diplomatski kor* (francuski *Corps diplomatique*). U širem smislu diplomatski kor čine i članovi njihovih porodica.¹¹

Država koja akredituje suvereno odlučuje o imenovanju i rangju svojih predstavnika. Sve osobe s diplomatskim statusom u jednoj diplomatskoj misiji čine *diplomatsko osoblje* i u principu, a kako se navodi u članu 8. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima, imaju državljanstvo države koja akredituje. Diplomatsko osoblje čine: šef diplomatske misije, zamjenik šefa diplomatske misije (nema ga većina država), stalni otpravnik poslova, privremeni otpravnik poslova, opunomoćeni ministar ili ministar, ministar savjetnik, savjetnik, prvi sekretar, drugi sekretar, treći sekretar i ataše (*attaché*).¹²

9 Lapenda, S., *Diplomacija: načela i funkcije*, 28

10 Vienna Convention on Diplomatic Relations, AJIL, Vol. 55, No. 4/1961, 1064-1077

1. Heads of mission are divided into three classes, namely:

(a) That of ambassadors or nuncios accredited to Heads of State, and other heads of mission of equivalent rank;

(b) That of envoys, ministers and internuncios accredited to Heads of State;

(c) That of *chargés d'affaires* accredited to Ministers for Foreign Affairs.

11 Lapenda, S., *Diplomacija: načela i funkcije*, 33

12 *Ibid.*, 34

3. KONZULARNO PRAVO I KONZULARNI ODNOSI

Konzularno pravo je skup međunarodnopravnih normi kao dijela međunarodnog prava, koje uređuju odnose konzularnih ureda odnosno osoba na dužnosti u konzularnim uredima. Također uređuje njihove dužnosti i prava u odnosu prema državi u kojoj su akreditovani i njezinim tijelima. Konzularno pravo sadrži pravne norme kojima se uređuju konzularni odnosi, njihova uspostava i sadržaj, te nadležnost organa koji ih ostvaruju. Još od srednjeg vijeka razvijala su se međunarodnopravna pravila o konzularnim odnosima, najprije posredstvom običajnog prava, ali i na osnovi uglavnom dvostranih sporazuma zainteresiranih država. Ovaj dio međunarodnog prava sada je kodificiran u Bečkoj konvenciji o konzularnim odnosima iz 1963. godine.¹³

Konzularni odnosi predstavljaju oblik saradnje između države koja akredituje i države kod koje se akredituje, a koje su se slobodno sporazumjele o uspostavi i održavanju takvih međusobnih relacija. Za razliku od osnivanja diplomatskih predstavništava, takozvanu “konzularnu sposobnost”, to jest međunarodnopravnu legitimnost za osnivanje konzularnih ureda, imaju samo države, a ne i drugi subjekti međunarodnog prava.¹⁴

Konzularni dužnosnik ili funkcionar, kako ga naziva Bečka konvencija o konzularnim odnosima, je svaka osoba, uključujući i šefa konzularnog ureda, koja je u tom svojstvu ovlaštena za obavljanje konzularnih funkcija. Odnosno, pod konzularnim dužnosnikom, konzulom ili konzularnim agentom podrazumijevaju se šef konzularnog ureda (generalni konzul, konzul, vice-konzul) i njegovo osoblje osposobljeno za obavljanje konzularnih funkcija, analogno diplomatskom predstavniku u diplomatskoj misiji. On je, u skladu sa izloženim, organ države koja akredituje u državi kod koje se akredituje, te obavlja konzularne dužnosti za svoju državu i njezine državljane. Za razliku od diplomatskog predstavnika, koji generalno zastupa svoju državu u državi u kojoj je akreditovan, konzularni dužnosnik ne zastupa svoju vladu prema vladi države kod koje je akreditovan, to jest nema diplomatski značaj, već ima određene nepolitičke funkcije.¹⁵

13 Berković, S. (1995.) *Diplomatsko i konzularno pravo*, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 113-114

14 Berković, S., *Diplomatsko i konzularno pravo*, 117

15 Ibid., 126-127

Preuzimajući staru podjelu, u članu 9. stav 1. Bečke konvencije o konzularnim odnosima razlikuju se četiri klase odnosno razreda šefova konzularnih ureda.¹⁶ U konvenciji stoji:

1. Šefovi konzulata podijeljeni su u četiri klase, i to:

(a) generalni konzuli;

(b) konzuli;

(c) vice-konzuli;

(d) konzularni agenti.¹⁷

Običajnim pravom nastale su dvije kategorije konzularnih dužnosnika, a koje su potvrđene i Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima. Prva su konzuli po zvanju, a druga počasni konzuli. Konzuli po zvanju ili takozvani karijerni konzuli, bilo da se radi o šefu konzularnoga ureda ili drugim konzularnim dužnosnicima, jesu osobe kojima je to isključivo zanimanje. Njih država koje akredituju šalju u državu kod koje se akredituje da tamo obavljaju konzularne funkcije na određeno vrijeme. To su prema klasičnom konzularnom pravu *consuli misi*. U principu oni trebaju biti državljani države koja akredituje. Oni mogu biti državljani države kod koje se akredituje ili trećih država jedino uz suglasnost države kod koje se akredituje, a koju ona može u svako vrijeme povući. Druga kategorija konzularnih dužnosnika koju priznaje i Bečka konvencija o konzularnim odnosima je počasni konzul, ali joj s pravom pridaje fakultativni značaj. Svaka država slobodna je sama odlučiti hoće li ili neće imenovati ili primati počasne konzule. Počasni konzularni dužnosnik može se imenovati za šefa konzularnoga ureda u bilo kojem od četiri razreda.

16 Ibid., 129

17 Vienna Convention on Consular Relations, The American Journal of International Law, Vol. 57, No. 4/1963, 999
1. Heads of consular posts are divided into four classes, namely:
(a) consuls-general;
(b) consuls;
(c) vice-consuls;
(d) consular agents.

On može sve svoje funkcije obavljati potpuno sam, ili država koja akredituje može u istom uredu imenovati jednog ili više konzula po zvanju. Bečka konvencija podrazumijeva pod istim uslovima i mogućnost imenovanja počasnih konzularnih dužnosnika koji nisu šefovi konzularnoga ureda u bilo kojem razredu.¹⁸

4. ORGANI ZA ODRŽAVANJE MEĐUNARODNIH ODNOSA

Kao subjekti međunarodnog prava države stupaju u interakciju sa drugim takvim subjektima i svoje interese u međunarodnoj zajednici ostvaruju putem za to zaduženih organa vlasti. Organi za održavanje međunarodnih odnosa se dijele na unutrašnje i vanjske.¹⁹

4.1. Unutrašnji organi za održavanje međunarodnih odnosa

Položaj i ovlaštenja unutrašnjih organa određena su ustavima država. Oni su nadležni za kreiranje vanjske politike i donošenje važnih odluka koje u skladu sa svojim ovlaštenjima treba da sprovode vanjski organi države. Unutrašnji organi učestvuju u predstavljanju države i održavanju njenih međunarodnih odnosa, tako što rukovode mehanizmima koji neposredno obavljaju vanjske poslove države. U najvažnije unutrašnje organe za održavanje međunarodnih odnosa spadaju šef države, šef vlade (premijer), vlada, ministar vanjskih poslova, ostali članovi vlade i parlament.²⁰

18 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 347-348

19 Dimitrijević, V., Račić, O., Đerić, V., Papić, T., Petrović, V., Obradović, S. (2007), *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar, Beograd, 87

20 Ibid., 87

4.2. Vanjski organi za održavanje međunarodnih odnosa

Svi organi koji su zaduženi da direktno učestvuju u diplomatskom komuniciranju sa drugim subjektima međunarodnog prava podrazumijevamo pod vanjskim organima za održavanje međunarodnih odnosa. Ovi organi nastoje da na međunarodnom nivou realiziraju odluke (principijelne naravi) koje su donijeli unutrašnji organi. U vanjske organe spadaju diplomatska služba i konzulati, iako se konzularne funkcije razlikuju od diplomatskih. Historijski su države razvile kanale komuniciranja. U oblasti bilateralnih odnosa između dvije države oni postoje kao stalni i povremeni diplomatski odnosi. U domenu multilateralnih odnosa postoji diplomatija međunarodnih organizacija i međunarodnih konferencija. Stalni i povremeni diplomatski odnosi postoje i na bilateralnom i na multilateralnom planu. Radi zaštite država i njihovih državljana postoje i stalni konzularni odnosi između država.²¹

5. PREGLED DIPLOMATSKO-KONZULARNIH ODNOSA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKA AUSTRIJE

U periodu od 1781. godine Habsburzi su imali pravo da u lučkim gradovima Osmanskog carstva uspostave svoje konzulate. Zbog kontinuiranog slabljenja Osmanskog carstva u 19. stoljeću počinje proces postavljanja konzulata u gradovima u unutrašnjosti zemlje.²²

Upravo u prvim decenijama 19. stoljeća Bosna i Hercegovina je postala predmet povećanog međunarodnog interesovanja. Preciznije kazano, cijelo Osmansko carstvo postalo je predmet interesovanja velikih evropskih država iz strateških, političkih i ekonomskih razloga. Položaj Bosanskog ejaleta bio je posebno težak s obzirom da je sa tri strane graničio sa Austrijom i

-
- 21 Dimitrijević, V. et al., *Osnovi međunarodnog javnog prava*, 87
22 Agstner, R., „...die Menschenrechte überall, wo sie angefochten werden, zu schützen...“ - Die k.(u.)k. Konsulate in Bosnien und Herzegowina 1808 - 1880, u *Kulturjahr Österreich-Bosnien und Herzegowina 2016*, Bundesministerium für Europa, Integration und Äußeres - BMEIA, Kulturpolitische Sektion, Wien, 2016., 32

Mletačkom Republikom, odnosno Napoleonovim Ilirskim provincijama. Zbog velikog međunarodnog interesovanja u Travnik, tadašnje sjedište Bosanskog ejaleta stižu konzuli, prvo francuski, a potom i austrijski.²³

Za prvog austrijskog konzula u Bosni, car je imenovao Paula von Mitessera (Paul fon Miteser) 1807. godine. Zbog kompleksnih političkih odnosa u ovom periodu, bosanski valija Halim Ibrahim-paša je tek 12. maja 1808. godine primio austrijskog konzula u audijenciju, kada mu je Mitesser predao ferman (sultanov ukaz) i berat (sultanov dekret).²⁴

Mitessera je 1811. godine naslijedio potpukovnik Von Paulich (fon Paulih), a zatim, od 1817. godine na mjestu austrijskog konzula bio je pukovnik Josef Freiherr von Simbschen (Jozef Freierher fon Simbšen). On je na dužnosti ostao do 18. januara 1821. godine kada je zatvoren Konzulat po naredbi Cara Franje I. Ponovno uspostavljanje carskog konzulata u Travniku bilo je predviđeno 1830. godine, međutim od toga se odustalo, kako se Francuskoj ne bi dao izgovor da i ona svoj konzulat obnovi. Mađarska Dvorska kancelarija zahtijevala je uspostavljanje konzulata u Bosni i Hercegovini 1842. godine, kako bi „zaštitila ljudska prava svuda, gdje god su napadnuta“. Tadašnji austrijski kancelar Von Metternich (Fon Meternih) je to odbio. Važniji mu je bio „savjestan i snažan jezik carskih i kraljevskih vojno-graničnih komandanata“.²⁵

Poslije revolucije u periodu 1848/49. godine došlo je do reorganizacije carskih konzulata na Balkanu. Ministar trgovine Ritter von Bruck (Riter von Bruk) je 26. septembra 1849. godine objavio svoj plan o uspostavljanju carsko-kraljevskih austrijskih konzularnih kancelarija u Bosni i Hercegovini“ i podnio zahtjev za uspostavljanjem „konzularnog službenog predstavništva austrijskih interesa u onim zemljama, gdje se to u komercijalnim, ali i političkim odnosima, javlja kao živuća potreba“. Shodno tome je u Travniku bio planiran Generalni konzulat, a u Mostaru vice-konzulat. Car Franjo Josip je svoju saglasnost dao 9. oktobra 1849. godine, s tim da je travnički

23 Šljivo, Galib (2016.), *Bosna i Hercegovina: 1788-1812*, Planjajx komerc, Tešanj, 537-540

24 Ibid., 394-413

25 Agstner, R. (...) *Die k.(u.)k. Konsulate in Bosnien und Herzegowina 1808 - 1880*, 32

konzularni ured 1850. godine premješten u Sarajevo. U januaru 1851. godine generalni konzul dr. Demeter Athanascovics je objavio „svečano isticanje austrijske zastave na zgradi konzulata u Sarajevu i pozdravljanje ovog čina sa 21 pucnjem topa sa tamošnje citadele“.²⁶

U Bosni i Hercegovini je uspostavljeno više konzularnih ureda, i to: u Livnu i Tuzli 1851. godine (Ured iz Tuzle je 1865. preseljen u Brčko), u Banja Luci 1852. godine (1863. ured je preseljen u Bihać, ali je 1865. ponovo vraćen u Banja Luku, a u Bihaću je ostao samo jedan predstavnik konzulata) i u Trebinju 1858. godine. Vice-konzulat u Mostaru je 1869. godine postao konzulat, uredi u Banja Luci, Tuzli, odnosno Brčkom, Livnu i Trebinju su 1871. unaprijeđeni u Vice-konzulate, s tim da je Ured u Banja Luci 1878. godine unaprijeđen u konzulat.²⁷

Službeni Beč je imao u planu da 1879. godine uspostavi još konzulata u Bosni i Hercegovini. Međutim, Završnim aktom Berlinskog kongresa od 13. jula 1878. godine Austro-Ugarskoj je dodijeljeno pravo da okupira Bosnu i Hercegovinu. Proces okupacije okončan je u oktobru 1878. godine. Carski konzulati su određeno vrijeme nakon okupacije nastavili svoj rad, ali 10. marta 1880. godine Car Franjo Josip donio je odluku o ukidanju konzularnih ureda u Bosni i Hercegovini i prenošenje njihovih nadležnosti na bosanskohercegovačku zemaljsku upravu. Zatvaranje austrijskih konzulata u Bosni i Hercegovini okončano je u jesen 1880. godine. Nakon disolucije Austro-Ugarske, u oktobru 1919. godine uspostavljena je “služba za pasoše” u Sarajevu, koja je 1924. godine preinačena u počasni konzulat.²⁸

26 Agstner, R. (...) *Die k.(u.)k. Konsulate in Bosnien und Herzegowina 1808 - 1880*, 32-33

27 Ibid., 33

28 Ibid., 33-34

Zemlje članice Evropske zajednice su 6. aprila 1992. godine priznale nezavisnost Bosne i Hercegovine, a Vlada Republike Austrije učinila je to dan kasnije.²⁹ U dopisu (7. april 1992.) koji je austrijski ministar vanjskih poslova Alois Mock (Alojz Mok) uputio svom kolegi Harisu Silajdžiću stoji:

Poštovani ministre!

Pozivajući se na Deklaraciju o nezavisnosti Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, imam čast izvijestiti vas u ime austrijske vlade da Republika Austrija priznaje Socijalističku Republiku Bosnu i Hercegovinu, unutar postojećih granica, kao nezavisnu i suverenu članicu međunarodne zajednice.³⁰

Dan poslije, 8. aprila 1992. godine, ministri vanjskih poslova dviju država potpisali su u Beču *Zajednički komunike o uspostavljanju diplomatskih odnosa između Republike Austrije i Republike Bosne i Hercegovine*.³¹

Prvi ambasador Republike Austrije Franz Bogen predao je akreditivna pisma Predsjedniku Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine u Sarajevu 6. aprila 1994. godine.³² U hronološkom pregledu akreditiranih ambasadora u Beču spominje se da su 16. februara 1994. godine akreditivna pisma uručena za bosanskohercegovačkog ambasadora u Republici Austriji Hadžu Efendića.³³

29 Siegl, W., *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, ÖJP, 834-835

30 Dokument 48, Schreiben des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten an den Außenminister Bosniens-Herzegowinas über die Anerkennung und Aufnahme diplomatischer Beziehungen, Wien, am 7. April 1992, Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 3/92*, Juli 1992, Außenpolitische Bibliothek, 21

Sehr geehrter Herr Minister!

Unter Bezugnahme auf die Erklärung der Unabhängigkeit der Sozialistischen Republik Bosnien-Herzegowina beehre ich mich, Ihnen im Namen der österreichischen Regierung mitzuteilen, daß die Republik Österreich die Sozialistische Republik Bosnien-Herzegowina in ihren bestehenden Grenzen als unabhängiges und souveränes Mitglied der Staatengemeinschaft anerkennt.

31 Außenpolitischer Bericht 1992, III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 637

32 Außenpolitischer Bericht 1994, Bericht des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-25 der Beilagen XIX. GP - Bericht, 463-464

33 Ibid., 586

Nakon potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (decembar 1995.), za austrijskog ambasadora u Sarajevu imenovan je dr. Valentin Inzko (Incko). Upravo je ambasador Inzko, zajedno sa ministrom vanjskih poslova Republike Austrije dr. Wolfgangom Schüsselom (Volfgang Šisel) i članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alijom Izetbegovićem 21. novembra 1998. godine otvorio zgradu³⁴ austrijske Ambasade smještenu u sarajevskom naselju Džidžikovac.³⁵

6. ZAKLJUČAK

Bečkom konvencijom o diplomatskim odnosima iz 1961. godine kodifikovan je dio međunarodnog prava koje se odnosi na diplomatske odnose. Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima iz 1963. godine ustanovljen je temeljni međunarodnopravni dokument za konzularne odnose.

Diplomatski odnosi su službeni odnosi između država, a što podrazumijeva međusobno uspostavljanje diplomatskih misija, odnosno međusobno akreditovanje šefova diplomatskih misija. U članu 3. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima navedeno je da se funkcije diplomatskih misija sastoje u predstavljanju države koja akredituje kod države kod koje se akredituje, zaštiti u državi kod koje se akredituje interesa države koja akredituje i njenih državljana (u skladu sa međunarodnim pravom), pregovaranju s vladom države kod koje se akredituje, obavještavanju, svim dozvoljenim sredstvima, o uslovima i razvoju događaja u državi kod koje se akredituje i podnošenju izveštaja o tome vladi države koja akredituje, unapređivanju prijateljskih odnosa i razvijanju ekonomskih, kulturnih i naučnih odnosa između države koja akredituje i države kod koje se akredituje. U nastavku, to jest u članu 14. ove Konvencije se navodi da se šefovi diplomatskih misija dijele u tri klase. Prva su ambasadori ili nunciji akreditovani kod šefova država i drugi šefovi misija jednakog ranga,

34 Bivša Vila „Kutschera” na Džidžikovcu od 1882. do 1904. služila je kao rezidencija diplomati i administrativnom direktoru carske zemaljske vlade i civilnom pomoćniku zemaljskog poglavara Bosne i Hercegovine Hugi Freiherr von Kutschera. Prema: Agstner, R., (...) Die k.(u.)k. Konsulate in Bosnien und Herzegowina 1808 – 1880, 34

35 Agstner, R. (...) Die k.(u.)k. Konsulate in Bosnien und Herzegowina 1808 – 1880, 34

poslanici, u drugu spadaju ministri ili internunciji akreditovani kod šefova država, te u treću otpravnici poslova akreditovani kod ministara vanjskih poslova.

Konzularni odnosi predstavljaju oblik saradnje između države koja akredituje i države kod koje se akredituje, a koje su se slobodno sporazumjele o uspostavi i održavanju takvih međusobnih relacija. Za razliku od osnivanja diplomatskih predstavništava, međunarodnopravnu legitimnost za osnivanje konzularnih ureda imaju samo države, a ne i drugi subjekti međunarodnog prava. Za razliku od diplomatskog predstavnika, koji generalno zastupa svoju državu u državi kod koje je akreditovan konzularni dužnosnik ne zastupa svoju vladu prema vladi države kod koje je akreditovan, to jest nema diplomatski značaj, već ima određene nepolitičke funkcije. Prema članu 9. stav 1. Bečke konvencije o konzularnim odnosima razlikuju se četiri klase, odnosno razreda šefova konzularnih ureda. To su: generalni konzuli, konzuli, vice-konzuli i konzularni agenti. Običajnim pravom nastale su dvije kategorije konzularnih dužnosnika, koje su potvrđene i Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima. Prva su konzuli po zvanju, a druga su počasni konzuli.

Kao subjekti međunarodnog prava države stupaju u interakciju sa drugim takvim subjektima i svoje interese u međunarodnoj zajednici ostvaruju putem za to zaduženih organa vlasti. Organi za održavanje međunarodnih odnosa dijele se na unutrašnje i vanjske.

Za prvog austrijskog konzula u Bosni imenovan je Paul von Mitesser 1807. godine. U drugoj polovini 19. stoljeća otvoreno je više austrijskih konzulata u bosanskohercegovačkim gradovima. Nakon što je Austro-Ugarska shodno odlukama sa Berlinskog kongresa okupirala Bosnu i Hercegovinu (1878.), konzularni uredi su zatvoreni 1880. godine, a njihove nadležnosti prenesene su na bosanskohercegovačku zemaljsku upravu. Nakon disolucije Austro-Ugarske, u oktobru 1919. godine uspostavljena je „služba za pasoše” u Sarajevu, koja je 1924. godine preinačena u počasni konzulat.

Republika Austrija je 7. aprila 1992. godine priznala nezavisnost Bosne i Hercegovine, a narednim godinama u potpunosti su uspostavljeni diplomatski odnosi između dvije države. Prvi ambasador Republike Austrije Franz Bogen predao je akreditivna pisma Predsjedniku Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine u Sarajevu 6. aprila 1994. godine. U hronološkom pregledu akreditiranih ambasadora u Beču spominje se da su 16. februara 1994. godine akreditivna pisma uručena za bosanskohercegovačkog ambasadora u Republici Austriji Hadžu Efendića.

Na osnovu navedenog možemo zaključiti da su se diplomatsko-konzularni odnosi između Austrije i Bosne i Hercegovine razvijali stoljećima. Ovi odnosi su se uvijek temeljili na međunarodnom običajnom pravu, kao i diplomatskom i konzularnom pravu onakvim kakvo je danas kodifikovano.

LITERATURA

1. Agstner, Rudolf, „...die Menschenrechte überall, wo sie angefochten werden, zu schützen...“ - Die k.(u.)k. Konsulate in Bosnien und Herzegowina 1808 - 1880, u Kulturjahr Österreich-Bosnien und Herzegowina 2016, Bundesministerium für Europa, Integration und Äußeres - BMEIA, Kulturpolitische Sektion, Wien, 2016, 32-34
2. Außenpolitischer Bericht 1992, Bericht des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht
3. Außenpolitischer Bericht 1994, Bericht des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-25 der Beilagen XIX. GP - Bericht
4. Berković, Svjetlan (1995.) *Diplomatsko i konzularno pravo*, Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka
5. Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 3/92*, Juli 1992, Außenpolitische Bibliothek
6. Degan, Vladimir Đuro (2006), *Međunarodno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
7. Dimitrijević, Vojin, Račić, Obrad, Đerić, Vladimir, Papić, Tatjana, Petrović, Vesna, Obradović, Saša (2007), *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar
8. Dokument 48, Schreiben des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten an den Außenminister Bosniens-Herzegowinas über die Anerkennung und Aufnahme diplomatischer Beziehungen, Wien, am 7. April 1992, Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 3/92*, Juli 1992, Außenpolitische Bibliothek,

9. Hajdarević, M. (2007.), *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa: englesko-francusko-bosanski*, Sarajevo: Connectum,
10. Lapenda, Stjepan (2007), *Diplomacija: načela i funkcije*, Split:Redak,
11. Siegl, Walter, Die österreichische Jugoslawienpolitik, u: Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1993.) Österreichisches Jahrbuch für Politik 1992, Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 825-842
12. Šljivo, Galib (2016.), *Bosna i Hercegovina: 1788-1812*, Tešanj: Planjax komerc, 537-540
13. Vienna Convention on Consular Relations, The American Journal of International Law, Vol. 57, No. 4/1963, 995-1022
14. Vienna Convention on Diplomatic Relations, The American Journal of International Law, Vol. 55, No. 4/1961, 1064-1077

DIPLOMATIC-CONSULAR RELATIONS BETWEEN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND THE REPUBLIC OF AUSTRIA

Ahmed Omerović, PhD

Ministry of Education and Science of Tuzla Canton

e-mail: ahmed.omerovic@yahoo.com

ABSTRACT

In 1807, Paul von Mitesser was appointed as the first Austrian consul in the Bosnian Eyalet. In the second half of the 19th century, several consular offices were established in Bosnia and Herzegovina. The Travnik consular office received authorization to begin operations on October 9, 1849, but was relocated to Sarajevo in 1850. Subsequently, consular offices were opened in Livno and Tuzla in 1851 (with Tuzla being transferred to Brčko in 1865), in Banja Luka in 1852 (moved to Bihać in 1863, but returned to Banja Luka in 1865), and in Trebinje in 1858. The vice-consulate in Mostar was elevated to a consulate in 1869. In 1871, the offices in Banja Luka, Tuzla/Brčko, Livno, and Trebinje were upgraded to vice-consulates, while the office in Banja Luka was further promoted to a consulate in 1878.

The Government of the Republic of Austria recognized the independence of Bosnia and Herzegovina on April 7, 1992. The first ambassador of the Republic of Austria, Franz Bogen, presented his letters of credence to the President of the Presidency of the Republic of Bosnia and Herzegovina in Sarajevo on April 6, 1994. A chronological overview of accredited ambassadors in Vienna notes that on February 16, 1994, Hadžo Efendić presented his credentials as the ambassador of Bosnia and Herzegovina in Vienna.

Keywords: *diplomatic law, consular law, diplomatic relations, consular relations, Republic of Austria, Bosnia and Herzegovina*

